

NYELVTUDOMÁNY SZEKCIÓ

Szekcióvezető: Kugler Nóra

(„B” szekció, szombat 13:15–15:45)

13:15–13:45

Havasi Zsuzsanna

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Periratok a szerkesztői munka tükrében

Középmagyar kori periratainkra jellemző, hogy bár a nyelvtudomány az élőbeszédet tükröző forrásokként tekint rájuk, kérdéses, hogy a megjelenő nyelvi adatok mennyiben a tárgyalótermi diskurzus során elhangzottak pontos rögzítése, illetve mennyiben a jegyzői kiemelés, átfogalmazás, áttétel megtestesítői. További probléma lehet a perek esetében a szerkesztői válogatás, kiemelések kérdése, amelyek következtében a nyelvészeti vizsgálatok is egy elsősorban (jog)történeti-néprajzi fókusszal szerkesztett anyaggal dolgozhatnak.

Vizsgálódásom során ezeket a háttérproblémákat teszem központi kérdéssé, és vázolom középmagyar írásbeli perirataink egy olyan feldolgozási formáját, amely fokozottan számol a jegyző és a szerkesztők munkájával. Ezáltal az eddigi, élőbeszédszerűséget kiemelő megközelítéstől eltávolodva egy olyan megközelítést ajánlok, amely a periratokat a jegyző, a szerkesztők és a mai olvasó kommunikációjaként értelmezi. Kiemelem, hogy a jegyző-mai olvasó kommunikáció a szerkesztők közvetítésével jön létre, fontos eleme a befogadást segítő magyarázatok, összefoglalók beiktatása. A munka elméleti keretét a történeti szociopragmatikai szemlélet mellett a kritikai diskurzuselemzés adja, a diskurzusok átörökítését, a társadalomra tett hatást a jegyző szerkesztőkre tett hatásával állítom párhuzamba, amelyet szerkesztői összefoglalókon, regesztákon keresztül érek el. Emellett megkísérlem leleplezni a jegyző által a szerkesztőig örökített társadalmi kontextusokat házaspárok női vádlottjainak kezelését kiemelve.

Kutatásom kérdésfelvetése tehát, hogy a jegyzők nyelvhasználatukkal koruk hatalmi viszonyokat képesek-e átadni a modern szerkesztőknek, vagy pedig a szerkesztési munkálatok során – részben összhangban, de más fókusszal a szerkesztők deklarált kritikai nézőpontjával – sikerül-e leleplezniük a diskurzusok mögötti hatalmi viszonyokat. További célom a genderhez kapcsolódó anomáliák feltárása az anyagban. Így alkalmazott nyelvészeti szempontból érdekes a vizsgálódás a forráskiadások jegyzeteinek, összeállításának kérdéskörében is, rámutat arra, hogy a szerkesztők szövegei milyen mértékben tükrözhetik a történeti viszonyok társadalmi és diskurzív gyakorlatát.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17- 2 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

13:45–14:15

Ballagó Júlia

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Társas viszonyok deiktikus megjelenítése egy korai grammatikában

A társas megismerő tevékenységként értelmezett nyelv történetisége úgy fogható fel mint a dinamikus jelentésképzés alakulásfolyamata, amelyet a tapasztalati térnek, a diskurzusok résztvevőinek, illetve a kommunikációs igényeknek a történeti változása motivál (vö. Csontos